

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

Development of an Instructional Model Based on the Transtheoretical Model to Enhance Responsibility of Undergraduate Students

นารท ศรีละโพธิ์ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียน การสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยการศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรรายวิชา ศท. 126 กระบวนการกลุ่มและเทคนิคการทำงานเป็นทีม ภาคการศึกษาที่ 1/2557 ที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม พฤติกรรมความรับผิดชอบ แบบรายงานพฤติกรรมความรับผิดชอบ แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมความรับผิดชอบ

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ ขั้นกระตุ้นความคิด ขั้นพิจารณาบทบาทหน้าที่ ขั้นสร้างการมีส่วนร่วม ขั้นแสดงผลรวมความรู้ ขั้นก้าวสู่การพัฒนา และขั้นประเมินค่าการเปลี่ยนแปลง 2) ภาพรวมค่าเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ต่ออาจารย์ และต่อเพื่อนของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และต่อเพื่อนของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบสูง มีค่าเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ต่ออาจารย์ และต่อเพื่อน หลังการทดลองไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง 4) กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบต่ำ มีค่าเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ต่ออาจารย์ และต่อเพื่อน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน/รูปแบบข้ามทฤษฎี/ความรับผิดชอบ/นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

Abstract

The two objectives of this dissertation were firstly, to develop an Instructional Model Based on the Transtheoretical Model to Enhance Responsibility of Undergraduate Students, and second, to study the usage result of an instructional model based on the transtheoretical model to enhance the responsibility of undergraduate students. The study on the usage result is divided into two topics. Firstly, compare the responsibility of all samples before and after use of an instructional model. Second, the variance of responsible behavior of undergraduate students who have basic responsibility varies. The purposive samples used in the experiment were Kasembundit University's students who were enrolled in the course GE.126 Group Process and Team Working Techniques in Semester 2/2557 totaling 31 persons. The research instruments consisted of a questionnaire for collecting data regarding students' responsibility behaviors, a report of students' responsibility behaviors, an observation form for responsibility behaviors and an interview form.

The research finding revealed that: 1) An instructional model based on the transtheoretical model to enhance the responsibility of undergraduate students has 6 steps as follows: the thought-provoking step, considering the role step, constructing participation step, the knowledge display step, forward development step and the valuation changes step. 2) The overall difference of the behavior responsibility behavior post-test scores for their own learning between the instructor and the peers between the pre-test scores were at the .05 level. 3) For undergraduate students with a higher level of responsibility, the post-test scores for their own learning, for the instructor and for the peers were not significantly different from the pre-test scores. 4) For undergraduate students with a low level of responsibility, the post-test scores for their own learning, for the instructor and for the peers were significantly different from the pre-test scores at the .05 level.

KEYWORDS: INSTRUCTIONAL MODEL/TRANSTHEORETICAL MODEL/RESPONSIBILITY/
UNDERGRADUATE STUDENTS

บทนำ

บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะได้รับความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น ประสบความสำเร็จในชีวิตและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเชื่อมั่นในสมรรถนะของตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมาย วางแผน แล้วลงมือปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น มีระเบียบวินัย มุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ยุติธรรม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น (สมชาย ทวีทรัพย์, 2551)

ความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญ และจำเป็นต้องนำมาพัฒนาและปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีความคาดหวังให้มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ต่อสถาบันการศึกษา ด้วยการทำหน้าที่เรียนเป็นหลักและยึดถือวินัยของสถาบัน บทบาทหน้าที่ต่อครอบครัว ด้วยการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ สมาชิกที่ดีของครอบครัว และมีความประพฤติที่ดีงาม และบทบาทหน้าที่ต่อสังคม ด้วยการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและแก้ไข ปัญหาสังคมตามสมควรแก่กรณี (ไพฑูรย์สินลาร์ตัน, อ้างถึงใน ทศนีย์ ทองสว่าง, 2549) จึงเห็นได้ว่าความรับผิดชอบที่ต้องการให้เกิดกับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีทั้งความรับผิดชอบต่อ การเรียน ครอบครัว สถาบัน และสังคม โดยต้องรู้จักและทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ (วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุรยา, 2543) ซึ่งการพัฒนาและส่งเสริมความรับผิดชอบในด้านเรียนของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ควรพัฒนาความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม สามารถวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถทำงานเป็นกลุ่ม (ไพฑูรย์สินลาร์ตัน, 2554)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาเด็กและเยาวชนขาดวินัยและความรับผิดชอบ และไม่รู้จักหน้าที่ของตนเองยังคงเป็น 1 ในปัญหาที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญชื้อ, 2551) รวมทั้งผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษา: รูปแบบการจัดกิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษาไม่มีการแสดงออกและไม่เห็นถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย (สมชาย เบ็ญจวรรณ, 2555) จากปัญหาความรับผิดชอบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบข้ามทฤษฎีออกมาเป็นหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎีที่ช่วยสร้าง การตระหนักรู้ ความเข้าใจในเรื่องความพร้อม ข้อจำกัดและความแตกต่างของการแสดง พฤติกรรม ทำให้เกิดการค้นหา และตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมจากการเรียนรู้ การเปรียบเทียบจากประสบการณ์การทํากิจกรรม หรือ การฝึกหัดหลากหลายระดับ จากสิ่งที่คุ้นเคยไปสู่ สิ่งที่ยากลำบาก จนเกิดความมั่นใจในความรู้ ทักษะ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ทั้งนี้ การใช้รูปแบบข้ามทฤษฎีที่ผ่านมามีได้นำมาใช้ในการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางด้านสุขภาพ การรักษาโรค และการบำบัดการติดสิ่งเสพติดโดย มีการให้ประสบการณ์หรือการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้น รูปแบบข้ามทฤษฎีจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบ เพราะพฤติกรรมความรับผิดชอบเป็นพฤติกรรมที่ต้องได้รับการ

ฝึกฝนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น รู้จักคิด เลือก และสามารถควบคุมการแสดงพฤติกรรมของตนเองได้

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตใน 2 ประเด็น คือ

2.1 เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

2.2 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีพื้นฐานความรับผิดชอบแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน และความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อนอย่างเป็นระบบ ตามการวิเคราะห์หลักการและองค์ประกอบของแนวคิดรูปแบบข้ามทฤษฎี ออกมาเป็น 6 ขั้นตอน que เริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักและความเข้าใจการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ การสะท้อนความรู้สึกรู้สึกการแสดงพฤติกรรมของตนเองและผลกระทบจากแสดงพฤติกรรมของตนเองทั้งต่อ

ตนเองและผู้อื่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมองความคิดเห็นจากการสังเกตและร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน การลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนร่วมกับเพื่อน การลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่มีความซับซ้อนร่วมกับเพื่อน และการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยการประเมินตนเองควบคู่กับการประเมินโดยผู้อื่น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความเป็นปรนัย

ความรับผิดชอบ หมายถึง รู้และตัดสินใจปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายของตนเอง และการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงต่อส่วนรวมด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย โดยมีการวางแผนการปฏิบัติด้วยความไม่ย่อท้อ ไม่ใช้อารมณ์ และมีความเข้าใจผู้อื่น พร้อมทั้งกล้ายอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติทั้งผลดีและผลเสียโดยไม่แก้ตัวหรือโทษผู้อื่น และเรียนรู้ ฝึกฝนความสามารถพัฒนาทักษะ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ ความรับผิดชอบจึงเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นเพราะคนแต่ละคนอาศัยอยู่ในหลายสังคม ทำให้มีบทบาทหน้าที่และสถานภาพในแต่ละสังคมแตกต่างกันไป โดยการวัดประเมินผลว่าบุคคลมีความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใดมาจากการประเมินความรับผิดชอบด้วยตนเองควบคู่ไปกับการประเมินโดยผู้อื่นทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณค่า และพฤติกรรม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เน้นการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในด้านการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อตนเองจึงเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการเรียน คือ ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบข้ามทฤษฎี พบว่า รูปแบบข้ามทฤษฎีเป็นการ บูรณาการระบบการฟื้นฟูสภาพจิตแบบเน้นประสบการณ์ที่สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสมเหตุสมผลด้วยพื้นฐานความเชื่อที่ว่าบุคคลจะเคลื่อนผ่านขั้นต่างๆ เพื่อบรรลุการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการที่เหมาะสมกับขั้นการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ความคิดหรือความสมดุลการตัดสินใจเปลี่ยนเป็นลักษณะทางบวก และมีความมั่นใจรักษาพฤติกรรมใหม่ให้คงอยู่ โดยสามารถต้านทานสิ่งล่อใจที่จะนำกลับไปสู่สภาพพฤติกรรมเดิม โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบข้ามทฤษฎี ประกอบด้วย ขั้นการเปลี่ยนแปลง (stage of change) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (process of change) ความสามารถในตนเอง (self-efficacy) และความสมดุลการตัดสินใจ (decisional balance) (prochaska & velicer, 1997) ซึ่งการสังเคราะห์หลักการขององค์ประกอบรูปแบบข้ามทฤษฎีดังกล่าว ทำให้สรุปออกมาเป็นหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี 9 หลักการ ที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาไปสู่ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นกระตุ้นความคิดขั้นพิจารณาบทบาทหน้าที่ ขั้นสร้างการมีส่วนร่วมขั้นแสดงผลรวมความรู้ ขั้นก้าวสู่การพัฒนา และขั้นประเมินค่าการเปลี่ยนแปลง ที่จะนำไปส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบที่มาจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของความรับผิดชอบที่สรุปได้ว่ามี 3 องค์ประกอบ คือ รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ ลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และยอมรับผลการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ เอกสาร

เกี่ยวกับความหมายของความรับผิดชอบ ที่หมายถึง การรู้และตัดสินใจปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายของตนเอง และการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงต่อส่วนรวมด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย โดยมีการวางแผนการปฏิบัติด้วยความไม่ย่อท้อ ไม่ใช้อารมณ์ และมีความเข้าใจผู้อื่น พร้อมทั้งกล้ายอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติทั้งผลดีและผลเสียโดยไม่แก้ตัวหรือโทษผู้อื่น และเรียนรู้ ฝึกฝนความสามารถ พัฒนาทักษะ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ เอกสารเกี่ยวกับประเภทความรับผิดชอบ ที่พบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเองตามบทบาทหน้าที่ เป็นการปฏิบัติสิ่งที่ส่งผลต่อตนเองในเรื่องการรักษาสุขภาพ ความตั้งใจเรียน ศึกษาค้นคว้าด้วยความขยันหมั่นเพียร และการนำหลักธรรมมาปฏิบัติจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จทั้งการประกอบอาชีพ ครอบครัวยและการดำเนินชีวิตส่วนความรับผิดชอบต่อผู้อื่นเป็นการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ กฎระเบียบของสังคมนั้นๆ แล้วลงมือปฏิบัติตาม พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือ และแบ่งปันตามความสามารถของตนเองเพื่อให้ผู้อื่นและสังคมมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2540; วิภาพร มาพบสุข, 2550) ทั้งนี้ การวิจัยในครั้งนี้เน้นการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาตามบทบาทหน้าที่ในด้านการศึกษาเล่าเรียน เพราะนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตอยู่ในวัยเรียนจึงมีหน้าที่ศึกษาค้นคว้า และรับผิดชอบการเรียนจนประสบความสำเร็จ จึงส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน

วิธีการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการแต่ละองค์ประกอบรูปแบบข้ามทฤษฎี คือ ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง (stage of change) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (processes of change) ความสามารถในตนเอง (self-efficacy) และความสมดุลการตัดสินใจ (decisional balance) แล้วสังเคราะห์ออกมาหลักการ ของรูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อพัฒนาเป็นขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นกระตุ้นความคิด ขั้นพิจารณาบทบาท หน้าที่ ขั้นสร้างการมีส่วนร่วม ขั้นแสดงผลรวมความรู้ ขั้นก้าวสู่การพัฒนา และขั้นประเมินค่าการเปลี่ยนแปลง แล้วให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ด้านค่านิยมจริยธรรม ทักษะการคิด และด้านจิตวิทยา รวมจำนวน 4 ท่านพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.2 ศึกษาเอกสารองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อ ความหมายของความรับผิดชอบต่อ ประเภทความรับผิดชอบต่อ เพื่อหาความสอดคล้องแล้วสรุปพฤติกรรมบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อใช้ในการทดลอง คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน ซึ่งเหตุผลที่เลือกความรับผิดชอบต่อทั้ง 3 ด้านนี้ เพราะนักศึกษาระดับ

ปริญญาบัณฑิตอยู่ในวัยเรียนจึงมีหน้าที่ศึกษาค้นคว้า และรับผิดชอบการเรียนจนประสบความสำเร็จโดยมีตัวบ่งชี้พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อรวม 30 ตัวบ่งชี้

1.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อจัดทำกรอบการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบย่อยๆ ของรูปแบบการเรียนการสอน ทั้งลำดับขั้นตอนการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน เทคนิคการสอน สื่อการสอน และวิธีการวัดประเมินผล

1.4 ศึกษาเอกสารการวัดด้านจิตพิสัย การวัดด้านทักษะพิสัย และแนวทางการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ ซึ่งขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือตามประเภทของเครื่องมือ กับศึกษาตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อกำหนดเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาสร้างข้อคำถามตามรูปแบบของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละประเภท จากนั้นให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมินผล และด้านจิตวิทยารวมจำนวน 5 ท่านพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองจำนวน 30 คน แล้วปรับปรุงก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.5 จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน การวัดประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน บทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียน และการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ แล้วให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ด้านค่านิยมจริยธรรม ทักษะการคิด และด้านจิตวิทยา รวมจำนวน 4 ท่านพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพการรูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรรายวิชา ศท. 126 กระบวนการกลุ่มและเทคนิคการทำงาน เป็นทีม ภาคการศึกษาที่ 1/2557 ซึ่งเลือกแบบเจาะจง 1 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คน

2.2 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตกับกลุ่มตัวอย่าง 3 ขั้นตอน คือ

2.2.1 ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมความรับผิดชอบ เพื่อวัดระดับขั้นการเปลี่ยนแปลง (stage of change) ความสามารถในตนเอง (self-efficacy) และความสมดุลการตัดสินใจ (decisional balance) ของความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน

2.2.2 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 15 สัปดาห์ สัปดาห์ 3 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง โดยผู้สอนสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบแล้วบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบระหว่างการจัดการเรียนการสอน ส่วนกลุ่มตัวอย่างทำแบบรายงานพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอน และตอบแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมความรับผิดชอบในสัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 8 สัปดาห์ที่ 12 และสัปดาห์ที่ 15 รวม 4 สัปดาห์

2.2.3 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมความรับผิดชอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนเพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบแตกต่างกัน

2.3 วิเคราะห์ผลข้อมูลการทำแบบสอบถามพฤติกรรมความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง แบบรายงานพฤติกรรมความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างหลังจากการเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้สอน หลังจากการเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ด้วยการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ two-tailed test for paired samples ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนผลข้อมูลการตอบแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 3 ประการ คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามแบบข้ามทฤษฎี ทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นกระตุ้นความคิด 2) ชั้นพิจารณาบทบาท หน้าที่ 3) ชั้นสร้างการมีส่วนร่วม 4) ชั้นแสดงผลรวมความรู้ 5) ชั้นก้าวสู่การพัฒนา และ 6) ชั้นประเมินค่าการเปลี่ยนแปลง

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า

2.1 ภาพรวมการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ถ้ายกเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบในแต่ละประเภท พบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน และความรับผิดชอบต่ออาจารย์หลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรับผิดชอบต่อเพื่อนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีพื้นฐานความรับผิดชอบแตกต่างกัน คือ กลุ่มที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบสูง กับกลุ่มที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบต่ำ พบว่า

2.2.1 กลุ่มทดลองที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบสูง มีค่าเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อนหลังการทดลองไม่แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.2 กลุ่มทดลองที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบต่ำ มีค่าเฉลี่ยการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาภายใต้คำหลักหรือข้อความในการจำแนกที่เด่นชัด คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อเด่นชัด (modal salient beliefs) ที่ความถี่สะสมร้อยละ 75 เพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า กลุ่มทดลองมีการแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบ ดังนี้

การแสดงผลพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน คือ เข้าเรียน ส่งงาน หรือการบ้านสม่ำเสมอและตรงเวลา ตั้งใจเรียน และทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยความขยันพยายามเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เข้าใจโดยให้ความสนใจ ตั้งใจ และไม่พูดคุยกุญเวลาอาจารย์สอนแล้วปฏิบัติตามที่อาจารย์บอก แบ่งเวลาการทบทวนหนังสือ

การบ้าน และอ่านหนังสือก่อนสอบ จดบันทึก การเรียนรู้ ติดตามและเก็บรายละเอียดงานที่ยังไม่ได้ทำ

การแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ อาจารย์ คือ ตั้งใจ เชื้อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำตักเตือนของอาจารย์ มาเรียนตรงเวลา ติดตาม และส่งงานที่ได้รับมอบหมายครบถ้วนตรงเวลา แสดงความเคารพอาจารย์ด้วยการไม่ก้าวร้าว พุดจาสุภาพ และไม่สร้างความลำบากใจหรือ ความรำคาญกับอาจารย์ ให้ความร่วมมือทำงาน ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจและเต็มใจ ไม่ พุดคุยในเวลาเรียน แต่แสดงความคิดเห็นและ ตอบคำถามอาจารย์ทุกครั้ง รับฟังความคิดเห็น คำติชม คำตักเตือนของอาจารย์ และแลกเปลี่ยน สิ่งที่ไม่เข้ากับอาจารย์

การแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ เพื่อน คือ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบเพื่อน ด้วยการมีมนุษยสัมพันธ์และความสามัคคีกับเพื่อน ให้อภัยเพื่อนที่ทำผิด และให้เกียรติเพื่อน ไม่ชวนเพื่อนคุย ในห้องเรียน สร้างความรำคาญ พุดจา กระทบ ตูถูก หรือใช้อารมณ์กับเพื่อนในการทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานและการแก้ปัญหา ด้วยการแสดงความคิดเห็น ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด ร่วมมือและ รับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ และรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากขึ้น

อภิปรายผล

1. ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน ตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตพัฒนามา จากการสังเคราะห์หลักการขององค์ประกอบรูปแบบข้ามทฤษฎี คือ ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง (stage

of change) ที่เปรียบเสมือนเกณฑ์ที่ใช้วัดระดับ ขั้นตอนพฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ระดับที่ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงหรือคงสภาพเดิมไปสู่การพัฒนา พฤติกรรมที่ดีขึ้นจนเกิดเป็นการปฏิบัติที่คงทนถาวร โดยการพัฒนาพฤติกรรมในแต่ละขั้นนั้นจะมี ระยะเวลาพัฒนาที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล กระบวนการเปลี่ยนแปลง (processes of change) ที่เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ความคิด พฤติกรรม ความสัมพันธ์ของปัญหา หรือรูปแบบการใช้ชีวิต เพื่อใช้ในการข้ามไปตามขั้นการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ความสามารถในตนเอง (self-efficacy) ที่เป็น พื้นฐานความเชื่อมั่นในการเปลี่ยนแปลงความคิด หรือการแสดงพฤติกรรม ซึ่งระดับความเชื่อมั่น ในแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันตามความรู้และ ประสบการณ์ จึงทำให้มีมุมมองในคุณค่าของ การเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเปลี่ยนแปลง และความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน และความสมดุลการตัดสินใจ (decisional balance) ที่มองว่าการตัดสินใจปฏิบัติหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความรู้ และประสบการณ์ของตัวบุคคล ความเชื่อมั่นในตนเอง ระยะเวลาในการตัดสินใจ สภาพจิตใจในช่วงการตัดสินใจ การเห็นประโยชน์และได้การ ยอมรับทั้งจากตนเองและผู้อื่น ออกมาเป็น ขั้นตอนเพื่อใช้ในการส่งเสริมความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งรูปแบบการเรียน การสอนที่พัฒนาขึ้นมีกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเข้ากับ เนื้อหาในรายวิชา การถ่ายโยงความรู้และ ประสบการณ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน จึงมีความสอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาในประเด็นการ

จัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ และพัฒนาได้ โดยต้องบูรณาการความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์จาก ประสบการณ์จริงในบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543)

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตาม รูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต พบว่า

2.1 ภาพรวมกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นใน ความสามารถในตนเองต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมความรับผิดชอบ และมีการตัดสินใจ ปฏิบัติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงาน วิจัยของ Boonchuykuakul (2005) ที่ศึกษา ประสิทธิภาพการใช้รูปแบบข้ามทฤษฎีในการ ปรับปรุงพฤติกรรมกิจกรรมทางกายสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมี คะแนนของโครงสร้างรูปแบบข้ามทฤษฎีทั้งชั้นการ เปลี่ยนแปลง ความสามารถในตนเอง ประโยชน์ ประสิทธิภาพและพฤติกรรมกระบวนการ เปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรมทางกายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของ กลุ่มทดลองที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น อาจมาจาก 1) ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่เริ่ม ด้วยการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจ พฤติกรรมความรับผิดชอบที่เหมาะสมตามบทบาท หน้าที่ ทั้งการสะท้อนความรู้สึกลงและการแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อสร้างแนวทางและ ความมั่นใจในการแสดงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประสงค์ สังชะไชย (2546) ที่เสนอว่าคุณสมบัติพื้นฐานสำคัญของผู้ที่ จะประสบความสำเร็จ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่รู้ หน้าที่ บทบาทและตำแหน่งของตนเองชัดเจน และแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2554) ที่เสนอว่าการสร้างความรับผิดชอบแนว ใหม่ที่จะทำให้เกิดคนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม คือ การ พัฒนาภายในตัวบุคคลเพื่อการเปลี่ยนแปลงและ สร้างความตระหนักของคุณค่าภายในตัว และยัง คงอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้ แล้วเชื่อมโยงความ เข้าใจของตนเองกับสังคมและสรรพสิ่งเข้าด้วยกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมรวมให้ดีขึ้น 2) การลงมือ ฝึกประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อสร้างความมั่นใจ และตัดสินใจแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบทั้ง ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการ ปลูกฝังความรับผิดชอบต่อ ทองคุณ หงส์พันธุ์ (2533) ที่เสนอว่าการฝึกฝนและสร้างความ รับผิดชอบด้วยตนเองเกิดจากการทำความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อให้ชัดเจนว่ามี อะไรบ้าง สิ่งใดเป็นหน้าที่หลัก สิ่งใดเป็นหน้าที่รอง แล้วฝึกนิสัยการปฏิบัติตามปฏิทินการปฏิบัติหน้าที่ ตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยให้เกิดความคลาด เคลื่อนน้อยที่สุด และทำซ้ำๆ ให้เกิดความเคยชิน จนเกิดเป็นนิสัยถาวร

2.2 กลุ่มทดลองที่มีพื้นฐานระดับความรับ รับผิดชอบสูงมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับ รับผิดชอบหลังการทดลองไม่แตกต่างจากก่อนการ ทดลอง เนื่องจากค่าเฉลี่ยการแสดงพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียน ความ รับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อ เพื่อนทั้งก่อนและหลังการทดลองอยู่ในระดับมาก

ถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบสูงมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ตนเองและผู้อื่น ทำให้การแสดง ความรับผิดชอบเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิรติ บุญเจือ (2551) ที่เสนอว่า ความรับผิดชอบในขั้นแรก คือ การศึกษาให้รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองอย่างเพียงพอ สำหรับปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในชีวิตประจำวัน และกลุ่มทดลองที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบสูงอาจมีระดับพฤติกรรมตามขั้นการเปลี่ยนแปลง (stage of change) ซึ่งเป็น 1 ในองค์ประกอบของรูปแบบข้ามทฤษฎี อยู่ในขั้นรักษาสภาพ (maintenance) ที่มีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันไม่ ให้กลับไปสู่ปัญหาเดิม ไม่มีการเปลี่ยนกระบวนการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาพฤติกรรมบ่อยครั้ง จึงเกิดความมั่นใจว่าตนเองสามารถแก้ไข ปัญหาได้อย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ส่วนกลุ่มที่มีพื้นฐานระดับความรับผิดชอบต่ำมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการ เรียน ความรับผิดชอบต่ออาจารย์ และความรับผิดชอบต่อเพื่อนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ พัฒนาขึ้น สามารถส่งเสริมพฤติกรรมความรับ รับผิดชอบของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตได้ เป็นอย่างดี เนื่องจากลำดับขั้นตอนของรูปแบบ การเรียนการสอนเริ่มจากการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบ ที่เหมาะสมตามบทบาท หน้าที่ที่เกิดขึ้นจริงใน สังคมปัจจุบันด้วยการการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนความรู้สึก และลักษณะพฤติกรรมร่วมกับผู้อื่นจากการบูรณาการการสอนเนื้อหา พฤติกรรมความรับผิดชอบกับเนื้อหาในรายวิชา

เพื่อให้เกิดถ่ายโยงความรู้และประสบการณ์ในกา ทำกิจกรรมในสถานการณ์ที่มีขั้นตอน รูปแบบ หรือวิธีการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อเป็นพื้นฐานทำกิจกรรมใน สถานการณ์ที่มีขั้นตอน รูปแบบ หรือวิธีการที่มี ความซับซ้อนร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริม บทบาทของผู้เรียนให้เกิดเรียนรู้ และลงมือ ปฏิบัติด้วยตนเองและการปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น เพื่อ วิเคราะห์แล้วสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เป็น ของตนเอง โดยผู้สอนมีหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความ มั่นใจ ให้คำแนะนำ รับฟังและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานด้วยการสร้างบรรยากาศความผ่อนคลายในการเรียน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Hellison (2003) ที่เสนอว่าสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ผู้สอนมีการสอนความรับผิดชอบอย่างแท้จริง คือ 1) การบูรณาการการสอนและยุทธศาสตร์ความ รับผิดชอบในแต่ละระดับขั้นต้องผสมผสานไปกับ บทเรียน ไม่ควรสอนแยกจากกัน 2) การถ่ายโอน การเรียนรู้ความรับผิดชอบควรให้ผู้เรียนมีการนำ ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิต นอกเหนือไป จากการเรียนรู้ในชั้นเรียน 3) การให้อำนาจ โดย ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน ค่อยๆ ลดบทบาทจากผู้สอนโดยตรงเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการของตนเอง ตัดสินใจในเรื่องคุณธรรมทางสังคมด้วยตนเอง ด้วยการสะท้อนตนเอง (self-reflection) 4) ความ สัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนโดยผู้สอนต้อง สามารถจดจำและยอมรับในความแตกต่างผู้เรียน ว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีพลังและไม่ต้องการให้ถูก มองว่าต้องได้รับการแก้ไข ผู้เรียนแต่ละคนต้อง การให้จดจำในสิ่งที่ เป็น เคารพในสิ่งที่ เป็น ไม่ต้อง การถูกแบ่งออกเป็นประเภท มีความรู้สึก ความฝัน ความกลัว ค่านิยมและความตั้งใจของตนเอง ผู้เรียนมีความรู้และต้องการการรับฟังความคิดเห็น

และผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจเพียงแต่ต้องการการฝึกฝน ประสบการณ์และการสะท้อนความคิด

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการพัฒนาและใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเหมาะสมการจัดการเรียนการสอนด้วยการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มมากกว่ารายบุคคล เพราะวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบด้านการเรียนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

1.2 การนำรูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตไปใช้ควรดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน เพราะระดับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นความสำคัญและตัดสินใจแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อนที่จะให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมด้วยความเชื่อมั่นในความสามารถในตนเอง

1.3 การประเมินผลการแสดงความรับผิดชอบ

จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตควรศึกษาคำชี้แจงการใช้แบบประเมิน ศึกษาตัวบ่งชี้พฤติกรรมความรับผิดชอบแต่ละประเภทให้เข้าใจ และประเมินให้ครบทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลประเมินการแสดงความรับผิดชอบที่ชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อให้ได้ผลเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎี เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบแล้วควรมีการติดตามประเมินผลการแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบว่ายังคงปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหรือไม่

2.3 ทดลองนำรูปแบบข้ามทฤษฎีผสมผสานกับแนวคิดทฤษฎีอื่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนาและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบ หรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้เรียนในปัจจุบัน

2.4 ทดลองนำรูปแบบข้ามทฤษฎีไปส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประเภทอื่นๆ กับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณค่าและแนวทางการใช้รูปแบบข้ามทฤษฎีในลักษณะต่างๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2540). *การศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540)*. เอกสารงานวิจัยทางการศึกษาอันดับที่ 209/2540. ม.ป.ท.
- กิริติ บุญเจือ. (2551). *คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- ทองคุณ หงษ์พันธ์. (2533). *วิถีทางแห่งบัณฑิต: การครองตน ครองคน และครองงาน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- ประสงค์ สังขะไชย. (2546). *การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นครราชสีมา: โคราซพรินติ้ง.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. (2554). *กลยุทธ์การสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และคณะ. (2554). *CCPR กรอบแนวคิดใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิภาพร มาพบสุข. (2550). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สมชาย ทวีทรัพย์. (2551). ความรับผิดชอบสำคัญอย่างไร. *วารสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู วิทยาจารย์*, 107(12), 46-49.
- สมชาย เบ็ญจวรรณ. (2555). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษา: รูปแบบการจัดกิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร (ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต)*. สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญมณี บุญชื้อ. (2551). *หนังสือ หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่น เพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ภาษาอังกฤษ

- Boonchuaykuakul, J. (2005). *Effectiveness of applying the transtheoretical model to improve physical activity behavior of university students* (PH.D. Dissertation). Oregon State University.
- Hellison, D. (2003). *Teaching responsibility through physical activity* (2nd ed.). United States of America: Human Kinetics.
- Prochaska, J. O., & Velicer, W. F. (1997). The transtheoretical model of health behavior change. *American Journal of Health Promotion*, 12(1), 38-48.

ผู้เขียน

นารท ศรีละโพธิ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: nart__srilapo@hotmail.com

อาจารย์ ดร.วิชัย เสวกงาม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: wichai.sw@chula.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: aumporn.m@chula.ac.th